

היסטוריה

חלק ב

תוכנית חדשה — 70%

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שתיים.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בחלק זה שלושה פרקים.

עליך לענות על שאלה אחת מכל פרק (סך הכול — שלוש שאלות).

מן השאלות שתבחר לענות עליהן, חובה לבחור לפחות שאלה אחת שיש בה מקור.

פרק שני	—	(25×1)	—	25 נקודות
פרק שלישי	—	(25×1)	—	25 נקודות
פרק רביעי	—	(25×1)	—	25 נקודות
סך הכול	—			75 נקודות

שים לב: תלמיד שאושר לו מבחן מותאם יענה על שתי שאלות: על שאלה אחת מן הפרק השני ועל שאלה נוספת על פי מה שפורסם מראש.

אין חובה לבחור בשאלה שיש בה מקור.

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. המלצה לחלוקת זמן: פרק שני כ-40 דקות; פרק שלישי ופרק רביעי — כ-30 דקות לכל פרק.

כתוב במחברת הבחינה בלבד. רשום "טייטה" בראש כל עמוד המשמש טייטה.
כתיבת טייטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

חלק ב

שים לב: מן השאלות שתבחר לענות עליהן בחלק זה, חובה לבחור לפחות שאלה אחת שיש בה מקור.

פרק שני — לאומיות וציונות (25 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 4-6.

4. מקור — לאומיות ותוכנית אוגנדה

לפניך קטע ממאמר שכתב זאב ז'בוטינסקי בשנת 1905. ז'בוטינסקי היה מנהיג ציוני והוגה דעות.

[...] ההיסטוריה של עם ישראל מתחילה ומסתיימת בארץ־ישראל, ואילו כל אשר בא אחרי כן לא היה אלא מה שעמים אחרים עוללו ליהודים.

[...] ציירו נא לעצמכם לרגע, שחלפו עשר שנים מאותו יום, בו קיבל הקונגרס [הציוני] [...] את אוגנדה, ושם כבר נעשה דבר מה, ולפתע פתאום הסולטן [העותמאני] מסכים [...] דבר זה אינו מן הנמנע, סולטן חדש עלול לעלות על כיסא המלוכה, או אולי תשפיע בפשטות דוגמת אנגליה, אשר ראתה יתרון לעצמה לתת מקלט ליודנשטט [מדינת יהודים]... מה יהיה אז? הלקבל או לא לקבל? מצד אחד, חבל לזוותר על ההתחלות שנוצרו באוגנדה, הושקעו כספים ומאמצים, ועתה יהיה כל זה לזרים. אך מצד שני, במקרה מעין זה כבר לא יוכלו למנוע את ההתפרצות הממשית של האהבה העתיקה לארץ־ישראל.

[...] מסלול נדודינו, בו עברנו, בשמה של ארץ־ישראל, המסלול שמן הצעד הראשון ועד לאחרון בו היה כולו פולחן קודש לארץ־ישראל. מסלול זה יוכל להגיע אל קיצו רק בארץ־ישראל. אם נסור ממסלול זה – נרד מפסי ההיסטוריה.

(ז'בוטינסקי, "על הטריטוריאליזם", 1905, בתוך ש' קולת [עורכת], הרעיון הציוני והקמת מדינת ישראל, מעלות, תשמ"ה, עמ' 50-51)

א. הצג את המאפיינים שמלכדים את בני אותו הלאום. הסבר כיצד שניים מן המאפיינים שהצגת באים לידי ביטוי

בקטע. (9 נקודות)

ב. הסבר שני נימוקים נגד תוכנית אוגנדה, שבאים לידי ביטוי בקטע. (10 נקודות)

ג. הסבר מדוע תמך הרצל בתוכנית אוגנדה. (6 נקודות)

5. הלאומיות באירופה ובארץ-ישראל

- א. התמורות שחלו באירופה במאה ה-19 בתחומי התחבורה, התקשורת, החינוך והתרבות סייעו להפצת הלאומיות. הצג את התמורות שחלו בשניים מן התחומים האלה, והסבר כיצד הן סייעו להפצת הלאומיות. (12 נקודות)
- ב. הצג את התמורות שחלו ביישוב היהודי בארץ-ישראל בשנים 1882-1914, בשניים מן התחומים האלה: ביטחון, התיישבות, חינוך.
- הסבר כיצד סייעו שתיים מן התמורות שהצגת לקידום הלאומיות היהודית. (13 נקודות)

6. התנועות הלאומיות — מטרות והגשמה

- א. מה היו המטרות של התנועות הלאומיות שפעלו באירופה במאה ה-19? הסבר באילו דרכים פעלו תנועות אלה כדי להגשים את מטרותיהן. (14 נקודות)
- ב. הצג את עיקרי התוכן של הצהרת בלפור, והסבר כיצד הצהרה זו קידמה את מטרת התנועה הלאומית היהודית. (11 נקודות)

פרק שלישי — המאבק על הקמת מדינת ישראל (25 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 7-9.

7. מקור — היישוב היהודי בארץ-ישראל בשנים 1945-1947

א. לפניך קריקטורה שפורסמה בעמוד הראשון של העיתון הצרפתי "פרנק-טירר" (Franc-Tireur) באוגוסט 1946.

— על פי מה שלמדת, הצג את המטרות של ההעפלה לארץ-ישראל.

— הסבר כיצד אחת מן המטרות שהצגת באה לידי ביטוי בקריקטורה שלפניך.

(12 נקודות)

(Curry: המאייר; Franc-Tireur, 13/8/1946)

ב. מה הייתה "תנועת המרי העברי"?

האם לדעתך השפיעו הפעולות של תנועת המרי העברי על ההחלטה של בריטניה להעביר את שאלת ארץ-ישראל

לאו"ם? נמק את דבריך באמצעות עובדה היסטורית אחת. (13 נקודות)

8. החלטת האו"ם בכ"ט בנובמבר 1947

א. — מה היו השיקולים שהניעו את ברית המועצות לתמוך בתוכנית החלוקה שעלתה להצבעה באו"ם בכ"ט בנובמבר 1947?

— הסבר את התרומה של תמיכה זו להכרעה באו"ם בעד תוכנית החלוקה.
(12 נקודות)

ב. הצג את עיקרי תוכנית החלוקה שהתקבלה באו"ם בכ"ט בנובמבר 1947.
הסבר יתרון אחד וחיסרון אחד של תוכנית זו עבור היישוב היהודי בארץ-ישראל והתנועה הציונית.
(13 נקודות)

9. מלחמת העצמאות והסכמי שביתת הנשק

א. מלחמת העצמאות הייתה מלחמה על הקמתה ועל קיומה של מדינת ישראל.
נמק טענה זו באמצעות שתי עובדות היסטוריות. (13 נקודות)

ב. מהו "הקו הירוק"? הסבר מניע אחד של מדינת ישראל ומניע אחד של מדינות ערב לחתום על הסכמי שביתת הנשק בסיום מלחמת העצמאות. (12 נקודות)

פרק רביעי — סוגיות נבחרות בתולדות מדינת ישראל (25 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 10-12.

10. מקור — היהודים בארצות האסלאם

א. לפניך קטע ממכתב תשובה ששלח מנחם צאלח דניאל, ממנהיגי יהדות עירק, אל חיים ויצמן, מזכיר ההסתדרות הציונית, בשנת 1922.

בגדד, 8 ספטמבר 1922

אל: מזכיר ההסתדרות הציונית

לונדון

אדון יקר,

יש לי העונג להודיעך על קבלת מכתבך מיום 20 ביולי 1922. אין צורך לומר, שאני מעריך מאוד ומעריך את האידיאל האציל שלכם והייתי שמח לו יכולתי לתרום להגשמתו.

- - - אין ספק, אתם יודעים שבכל ארצות ערב התנועה הציונית נחשבת כאיום רציני על החיים הלאומיים הערניים. ואם אין התנגדות פעילה נגדה עד כה, הרי לפחות הרגשתו של כל ערבי היא, שהיא פוגעת בזכויותיו הלגיטימיות ושחובתו היא לגנות אותה ולהילחם בה כמיטב יכולתו. עירק הייתה תמיד, וכעת עוד יותר, מרכז פעיל של התרבות והפעילות הערביות, ודעת הקהל כאן התעוררה לגמרי ביחס לפלסטיין על ידי תעמולה פעילה. - - לגבי [הערבי] כל אהדה לתנועה הציונית אינה אלא בגידה בנושא הערבי.

מצד שני, היהודים בארץ הזאת [עירק] תופסים מעמד חשוב. הם מהווים שליש מאוכלוסיית הבריה ותופסים חלק גדול של סחר הארץ ומייצגים שיעור יותר גדול של משכילים מאשר המוסלמים. בבגדד, מעמדו של היהודי מהווה מאפיין בולט של העיר, ואף שעדיין לא למד לנצל לטובתו את מעמדו זה, הרי הוא נחשב בכל זאת, על ידי המוסלמים המתעורר, כאדם מוצלח מאוד, אשר הארץ מצפה ממנו לגמול לה בחזרה על טובותיה הפזרניות. - -

במצב העדין הזה, לא יכול היהודי להגן על צדקתו, אלא אם יוכיח נאמנות בלתי מעורערת לארצו ולהימנע היטב מכל מעשה שיכול להתפרש שלא כהלכה. הארץ הזאת מנסה כעת לבנות את עתידה, ומצפה מהיהודי ליטול חלק בולט בכך. המשימה עלולה להיות קשה מאוד ותדרוש מאמץ ניכר מצידו של כל תושב. כל כישלון מצידו של היהודי עלול להיות מכריע מאוד לגבי עתידו.

- - - לאור הנסיבות הנ"ל לא אוכל שלא לראות בהקמת מועצה ציונית מוכרת בבגדד דבר מזיק, הפוגע ביחסים הטובים הקיימים בין יהודי עירק ועמיתיהם האזרחים.

בנאמנות,

מנחם צאלח דניאל

(ש' קולת [עורכת], הקיום היהודי בתפוצות במאה העשרים, מעלות, תשנ"ד, עמ' 248)

(שים לב: סעיפי השאלה בעמוד הבא.)

- על פי התיאור של **מחבר המכתב**, הצג את מצב היהודים בעירק בתקופה שבה נשלח המכתב.
- הסבר כיצד באה לידי ביטוי בקטע אחת מן הסיבות שהובילה להידרדרות במצב היהודים בארצות האסלאם החל משנות הארבעים של המאה ה-20.

(13 נקודות)

- ב. הסבר מהו לדעתך הגורם העיקרי שהוביל ליציאת היהודים מאחת מארצות האסלאם שלמדת עליה. נמק את דבריך באמצעות שתי עובדות היסטוריות. (12 נקודות)

11. קליטת העלייה בשנות החמישים והשישים

- א. מה הייתה מדיניות "כור ההיתוך"?
הסבר כיצד השפיעה מדיניות זו על דרכי קליטת העלייה בשנים מן התחומים האלה: חינוך, תרבות, התיישבות ותעסוקה.
(15 נקודות)
- ב. תאר את אירועי ואדי סאליב, והסבר את השפעתם על החברה הישראלית. (10 נקודות)

12. מלחמת ששת הימים (1967) / מלחמת יום הכיפורים (1973)

- א. הסבר את הגורמים לפרוץ מלחמת ששת הימים אך לפרוץ מלחמת יום הכיפורים, ותאר כיצד החלה המלחמה.
(12 נקודות)
- ב. הצג את התוצאות המיידיות של המלחמה שכתבת עליה בסעיף א, והסבר כיצד השפיעו תוצאות אלה על החברה בישראל ועל אחת ממדינות ערב. (13 נקודות)

בהצלחה!